

Barne -, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Kristiansand, 19.05.2010

NOU 2009:21 Adopsjon – til barnets beste

HØRINGSSVAR

InorAdopt har sett frem til Hove-utvalgets utredning om de mange sidene ved adopsjon. Utvalget har hatt en omfattende gjennomgang av adopsjonsinstituttet og -politikken under gjeldene samfunnsforhold. Utvalget sier selv at de vil "fremheve at internasjonal adopsjon er klart ønskelig og i det store og hele til det beste for barn. Adopsjonsutvalget har i sitt arbeid tatt utgangspunkt i, og har hatt som mål, å synliggjøre og fremme barns interesser i størst mulig grad i adopsjonsspørsmål." NOU 1.1.1.

Det er gledelig at rapporten legger vekt på "å få frem barneperspektivet og det skal ta utgangspunkt i gjeldende adopsjonslov om at en adopsjon skal være til barnets beste" NOU 2.3. Prinsippet om barnets beste har en klar menneskerettslig forankring og et hensyn som må vektlegges ved tolkning av lovene. "Utvalget mener at myndighetene må legge til rette gjennom støtte og tiltak for adoptivsøkere, adoptivbarnet og adoptivfamilien før og etter adopsjonen for at formålet med adopsjon av ukjent barn skal kunne nås, det vil si at adopsjonen vil kunne bli til barnets beste." NOU2.2.3

InorAdopt ønsker videre å ta utgangspunkt i høringsbrevet vi fikk tilsendt 19. februar 2010 sammen med høringsnotat, og gi tilbakemelding på de sentrale forslagene fra utvalget som blir presentert der:

1. **Rettskildene på adopsjonsområdet**
2. **Utredning av adopsjonssøkere overføres til regionene i Bufetat**
3. **Regionsråd tilknyttet Bufetat**
4. **Adopsjonsråd som klageinstans**
5. **Fase 1, vurdering av om søker oppfyller de generelle vilkår for adopsjon**
6. **Fase 2, obligatorisk adopsjonsforberedende kurs**
7. **Fase 3, individuell vurdering av søkers egnethet for adopsjon**
8. **Internasjonal adopsjonsformidling og samarbeidsland**
9. **Rådgiving og veiledning post adoption.**
10. **Nye faste godkjenningsskjemmer ved adopsjon av ukjent barn.**

11. Barn med behov for spesiell støtte.

12. Avslutning

1. Rettskildene på adopsjonsområdet

InorAdopt støtter utvalgets forslag om at alle bestemmelser om adopsjon av bindende karakter nedfelles i lov eller forskrift. Dette vil skape en større forutsigbarhet og rettsikkerhet for partene involvert i adopsjon, og legger til rette for lik behandling i Bufetats regioner over hele landet. Utvalget påpeker at " ... også ved vurderinger av rettskildebildet kommer barneperspektivet inn", "...regelverket skal ivareta beslutningstakernes behov for å finne støtte til de vurderinger som må foretas før vedtak treffes", samt..."en bedre lovgivning vil også ivareta søkerne på en bedre måte. Det ville være lettere for disse å kunne vurdere sine muligheter med hensyn til å oppfylle de krav som stilles." NOU 3.4.1

2. Utredning av adopsjonssøkere overføres til regionene i Bufetat.

InorAdopt erfarer at det er store ulikheter i landets kommuner når det gjelder utarbeidelsen av en sosialrapport. Dette gjør seg gjeldene blant annet på kvalitet av selve sosialrapporten. InorAdopt har opplevd at rapportene synes å være uforholdsmessig omstendelige; være svært lange, gjøre rede for lokale forhold eller inneholde utrykk og beskrivelser som ikke gir mening eller blir forstått av utenlandske myndigheter. I andre tilfeller er rapporten for kortfattet, og inneholder ikke tilstrekkelig informasjon. InorAdopt har ved flere tilfeller opplevd at Bufetat har sendt sosialrapporten i retur til utreder (kommunal barneverntjeneste) da den ikke holder tilstrekkelig faglig mål, og derfor må søkerne gjennomgå ytterligere utredning. Dette oppleves som uheldig da det ikke er ønskelig at godkjenningssprosessen for adopsjonssøkerne strekker seg over for lang tid.

Kompetanse og erfaring blant saksbehandlere varierer også fra kommune til kommune. Tidsperspektivet både på hvor raskt man kan komme i gang med utarbeidelsen av en sosialrapport og gjennomføringen av denne viser store variasjoner. Det er nok slik at enkelte kommuner opplever å være utsatt for høyt arbeidspress, og dermed kan adopsjonsarbeid bli nedprioritert på bekostning av saker som oppleves som mer presserende. Som utvalget har vært inne på gjør spørsmålet om inhabilitet seg gjeldende i enkelte små kommuner, eller lokalkunnskap hos saksbehandler kan hindre at søkerne tør snakke åpent om vanskelige erfaringer. NOU 17.3.1

InorAdopt støtter derfor forslag om at ansvar for utredning flyttes til regionkontorene i Bufetat. Bufetat har særskilt kompetanse og erfaring med dette arbeidet. Vi ser for oss at ved å legge om utrederansvaret til Bufetat har man større mulighet til å få bedre og jevnere kvalitet på sosialrapportene. Det er her også viktig å ta hensyn til at sosialrapportene trenger å dekke

utenlandske myndigheters behov for informasjon om søkerne. InorAdopt foreslår at informasjon som ikke er relevant for utlandet skrives som et eget vedlegg. På den måten vil man også kunne spare forening og søkerne for kostnadskrevende utgifter som blant annet translatør og legalisering.

Norge er et gravgrendt og langstrakt land, med store avstander. InorAdopt er likevel bekymret for at det kan bli vanskelig gjennomførbart med utarbeidelse av sosialrapporter i de enkelte regionene. Det er viktig at regionene utarbeider gode strategier for hvordan hjemmebesøk og utredning kan foregå uten at det går på bekostning av antall møter med adopsjonssøkerne og tidsbruk på utarbeidelse av sosialutredning. Adopsjonsprosessen er allerede svært kostnadskrevende for adoptivsøkerne og eventuelle transportutgifter bør ikke belastes dem.

InorAdopt ser det som avgjørende at Bufetat får økt bemanning og tilført ytterligere ressurser slik at kapasiteten for dette arbeidet blir god, og ventetiden ikke blir lang. InorAdopt foreslår at tidsrammen fram til vurderingen hvorvidt man kan få utstedt et forhåndsamtykke, ikke overstiger 9 måneder.

3. Regionsråd tilknyttet Bufetat

InorAdopt er enig i at Faglig Utvalg ikke videreføres i dagens form. Det virker å kunne være en god løsning å opprette regionsråd bestående av lege, psykolog og jurist som er tilknyttet de ulike regionene.

InorAdopt er imidlertid ikke enig i at dette regionsrådet også skal gi samtykke til opprinnelseslandets forslag om tildeling av adoptivforeldre til det konkrete barnet fra utlandet. InorAdopt ser for seg at det kan skape unødig tidsbruk og føre til økt ventetid for barna i våre samarbeidsland. Det forekommer at våre samarbeidsland krever at de tildelte søkerne må reise til landet for å gjennomføre adopsjonen svært raskt etter tildelingen. Det er ikke sikkert at man møter forståelse for at dette ikke kan skje før norske myndigheter har overprøvd utenlandske myndigheters tildeling. InorAdopt er i tillegg bekymret for at det kan oppleves av våre samarbeidsland som en mistro til deres tildelingsarbeid.

InorAdopt mener det er riktig å sende inn saker til regionsrådet hvor tildelingen går utover godkjenningsrammen søkerfamilien har mottatt fra Bufetat. Det er viktig at regionsrådet har hyppige møter slik at adopsjonsprosessen ikke forsinkes for barnet.

4. Adopsjonsråd som klageinstans

InorAdopt er enige i utvalgets forslag om å opprette adopsjonsråd hvor rådet skal fungere som en klageinstans for regionene, og hvor Bufdir fungerer som sekretariat.

InorAdopt finner det hensiktsmessig at adopsjonsrådet skal ha tilsynsansvar overfor regionene i Bufetat, samt ha det overordnede ansvar for den faglige tilsynsmyndighet i det internasjonale adopsjonsarbeidet.

5. Fase 1, vurdering av om søker oppfyller de generelle vilkår for adopsjon:

Adopsjonsutvalget foreslår ny utrednings- og godkjenningsprosess for søknad om adopsjon av ukjent barn. NOU 18.6.1 InorAdopt synes det virker hensiktsmessig at Bufetat først klargjør hvorvidt søkerne fyller grunnleggende krav til alder, helse, boligforhold, økonomi, vandel og ekteskapets varighet, før man eventuelt går i gang med det omfattende arbeidet utarbeidelsen av en sosialrapport er.

InorAdopt ønsker imidlertid å bemerke at spesielt når det gjelder punktet om helse er det viktig og ikke ha en for restriktiv praksis, da samlet omsorgsevne i en familie må vurderes individuelt. Utvalgets forslag om adgang til å fatte vedtak om at søker skal gjennomgå en spesialistundersøkelse dersom det foreligger opplysninger om søkers helse som tilsier dette, støttes.

InorAdopt er enig i at et eventuelt avslag er et enkeltvedtak som må kunne påklages.

InorAdopt er enige i grunnprinsippet om at søkere ikke bør være for gamle i forhold til barnet, og at man alltid setter kravet til hva som regnes å være til beste for barnet først. Utvalget anbefaler at en aldersgrense på 42 år på søknadstidspunktet som absolutt høyeste aldersgrense. Dette begrunnes blant annet med at ventetid før tildeling er lang, og at søkerne da forventes å bli 45-47 år ved tildeling. NOU 6.9.2.

InorAdopt mener at det er viktig å være klar over at forventet ventetid før tildeling ikke er like lang i alle land. Enkelte av våre samarbeidsland har kort ventetid. Det blir i disse tilfellene ikke riktig å forvente at søkerne bli 45-47 år før tildeling. InorAdopt mener derfor at anbefaling om øvre aldersgrense på 42 år ikke bør være en absolutt grense, men kunne vurderes i de enkelte tilfeller ut fra hvilke samarbeidsland det er snakk om. Det vil også kunne være svært kort ventetid for søkere som har intensjoner om å adoptere eldre barn, eller barn med behov for spesiell støtte. InorAdopt foreslår derfor at dagens ordning, med en veiledende aldersgrense på 45 år, opprettholdes.

6. Fase 2, obligatorisk adopsjonsforberedende kurs:

InorAdopt støtter forslaget om at førstegangssøkere bør delta på obligatorisk adopsjonsforberedende kurs. Dette er noe vi har sett behov for lenge. Disse kursene kan være med på å forberede og bevisstgjøre kommende adoptivforeldre, noe som igjen vil komme

barnet til gode. Mange av våre søkere som har deltatt på kurs holder kontakten med andre kursdeltagere i ettertid, og opplever dette som en god støtte i etterkant av adopsjonen.

InorAdopt er opptatt av at det er viktig å sørge for at kapasiteten på adopsjonsforberedende kurs er tilstrekkelig over hele landet, slik at det ikke skapes unødig ventetid.

InorAdopt er enig i at "anbefaling av land" fra adopsjonsforeningene utstedes etter at søkere har fullført kurs, og mottatt kursbevis. Vi ser det som viktig at søkerne har anledning til å ta kontakt med adopsjonsforeningene i forkant for å kunne orientere seg om hvilke samarbeidsland som finnes, hvilke krav som settes til adoptanter, samt å innhente informasjon om foreningene.

InorAdopt mener at staten skal dekke deltagerens utgifter til kursene, ikke at adopsjonssøkerne må bekoste utgiftene selv slik adopsjonsutvalget foreslår.

7. Fase 3, individuell vurdering av søkers egnethet for adopsjon:

Adopsjonsutvalget foreslår at i fase 3: "vil søker og adopsjonsmyndigheten i samarbeid kartleggersøkers personlige forutsetninger og egnethet for adopsjon. Her vil også inngå forhold som er utredet i fase 1" NOU 18.6.2

InorAdopt er enig i at det virker hensiktsmessig at fase 3 kan starte opp etter at adopsjonsforening har gitt formidlingsbekreftelse.

Det er viktig at rapporten som utarbeides er grundig og med vektlegging av hva samarbeidslandet ønsker belyst/ utredet, og at søkerne gis anledning til å reflektere over kurset de har gjennomført. Vedtaket bør kunne påklages. Som tidligere nevnt mener InorAdopt at samlet behandlingstid og utredning for søkere ikke bør overstige 9 måneder.

8. Internasjonal adopsjonsformidling og samarbeidsland

InorAdopt sier seg enige i utsagnet om "at det må være et legitimt politisk mål å legge til rette for at flere barn, som med sikkerhet er reelt foreldreløse, kan sikres en god oppvekst i en familie som følge av internasjonal adopsjon." NOU 1.1.4

InorAdopt støtter forslaget om at adopsjonsformidling av ukjent barn fra utlandet bare bør foretas gjennom godkjent organisasjon.

InorAdopt er enig i at det er ønskelig at rammevilkårene bedres for foreningene, blant annet slik at det er mulig å frigjøre mer kapasitet til å etablere nye samarbeidsland. Foreningen imøteser større samarbeidsvilje fra norske myndigheter for å jobbe sammen for utvikling av nye samarbeidsland. Utvalget hevder at " det bør være en målsetting at Norge blir et mer attraktivt

mottakerland for internasjonale adopsjoner sett fra opprinnelseslandenes side:" NOU 1.1.4 InorAdopt ønsker også at det gis anledning til å fremme prøvesaker i aktuelle nye samarbeidsland for på den måten klargjøre hvorvidt rettsforhold i landene er i samsvar med konvensjonskrav.

InorAdopt støtter utvalgets forslag om at myndighetene fremover setter av tilstrekkelig med ressurser til arbeid med bilaterale avtaler med ikke-medlemsland av Haagkonvensjonen.

InorAdopt støtter forslaget om at driftstøtten til foreningene økes og blir en egen post på statsbudsjettet. Større driftstøtte til foreningene vil blant annet også gi bedre mulighet for å bygge opp en økonomisk buffer, og dermed skape større trygghet og forutsigbarhet i vårt arbeid.

InorAdopt støtter forslaget fra utvalget om at foreningene godkjennes av norske myndigheter hvert femte eller syvende år. I tillegg er det også viktig med godkjenning av adopsjonsforeningenes samarbeidsland. Foreningen ser det som positivt med godt tilsyn, og ønsker at myndighetene får ressurser til også å føre tilsyn med aktuelle samarbeidsland.

InorAdopt stiller seg positivt til forslaget om å øke adopsjonsstøtten slik at den tilsvarer 1 G.

Adopsjonsutvalget foreslår at organisasjonene må få større mulighet til å drive bistandsarbeid, samt at det blir et økt barnefokus i norsk bistandspolitikk. Begge deler støttes av InorAdopt.

9. Rådgiving og veiledning post adoption.

Adopsjonsutvalget fremhever at det er viktig med en avklaring av oppgaver mellom myndigheter og organisasjoner. Dette er et syn som InorAdopt støtter.

Et av de feltene som trenger å klargjøres er arbeidet med post adoption. Dette blir behandlet av adopsjonsutvalget NOU 20.3.2.1 hvor det vises til at etter Haag-konvensjonens artikkel 9 og 30 pålegger det et ansvar hos norske myndigheter for å sørge for at familiene får den støtte og oppfølging som er nødvendig. Dette arbeidet ligger i dag i stor grad hos foreningene. InorAdopt mener at dersom myndighetene har et ønske om at foreningene skal drive dette arbeidet må vilkårene legges bedre til rette, både økonomisk og arbeidsmessig.

InorAdopt støtter utvalgets forslag om "å tilrå at adoptivfamilier gis tilbud om rådgiving og veiledning til familier som har behov for hjelp i de første årene som adoptivfamilie." NOU 20.3.2.1

InorAdopt kjenner til familier som etter å ha gjennomført sin adopsjon ønsker råd og veiledning rundt ulike utfordringer knyttet til barnet, men som ikke riktig vet hvor de kan innhente dette. Slik det er i dag er varierer tilbud om hjelp og støtte etter hvor i landet du befinner deg. Enkelte helsestasjoner sitter inne med masse erfaring og kunnskap, mens det andre steder ikke finnes

ekspertise på området. Det er store variasjoner også innenfor andre sektorer av helsevesenet og pedagogiske tilbud. Adopsjonsutvalget foreslår å bygge opp en "Adopsjonsportal" på nett som kan bidra til kompetanseheving i hjelpeapparatet, og dessuten på sikt å bygge opp et kompetansesenter for adopsjonsspesifikke problemstillinger. Dette er tiltak InorAdopt hilser velkommen.

10. Nye faste godkjenningsrammer ved adopsjon av ukjent barn.

Adopsjonsutvalget foreslår å innføre tre ulike godkjenningsrammer. InorAdopt ser det som hensiktsmessig å dele opp godkjenningsrammene, men har enkelte innvendinger når det gjelder fastsettelse av disse rammene.

Allmenn godkjenning 0-3 år: InorAdopt er enig i at allmenn godkjenning 0-2 år erstattes med allmenn godkjenning 0-3 år.

Utvidet godkjenning 3-5 år og/eller andre mindre støttebehov: InorAdopt ser behovet for at ordlyden i selve vedtaket må tilpasses de krav de enkelte samarbeidsland har. Enkelte samarbeidsland setter som krav at deres søkere skal være godkjent for 0-5 år.

Utvidet godkjenning 5+ og/eller andre større støttebehov: InorAdopt ser at det er viktig at søkerne det her gjelder innehar spesiell kompetanse og egnethet. Dersom søkere som allerede har godkjenning for en av de andre kategoriene ønsker dette endret til 5+, ser vi behov for å innhente en ny tileggsrapport som kartlegger søkeres egnethet.

InorAdopt finner det hensiktsmessig at søkerne godkjennes for aldersramme og ikke for land, men at Bufetat utsteder en bekreftelse på adopsjonsland i et separat vedlegg. NOU 18.7.2

11. Barn med behov for spesiell støtte.

Gjennom de senere årene har man sett en utvikling hvor det er behov for familier som kan adoptere barn som faller inn under kategorien "barn med behov for spesiell støtte". Det kan være seg alder, spesifikke helseutfordringer eller at barna er del av en større søskenflokk. Haag-konvensjonens subsidaritetsprinsipp tilsier at barnet skal sikres oppvekst i en familiesituasjon, fremfor plassering på institusjon i hjemlandet. Departementets retningslinjer Q-045 understreker at det skal mye til for at et barn, frigitt av opprinnelseslandet for adopsjon, har så dårlig fysisk og psykisk helse eller være så funksjonshemmet at det ikke kan adopteres.

Adopsjonsutvalget ønsker at søkere primært bør "være utredet for adopsjon av barn med behov for spesiell støtte tidlig i ordinær utrednings- og godkjenningsprosess. Utvalget mener ikke at tilrettelegging for adopsjon av barn med behov for spesiell støtte skal skje i form av senkede krav til søkerne, men heller slik at det stilles skjerpede krav til at søkerne er utredet og godkjent med tanke på adopsjon av

barn med behov for spesiell støtte” NOU15.4.3. InorAdopt støtter dette forslaget, og ønsker også å fremholde at det er viktig med gode kunnskaper hos utreder. Det er viktig at utreder ikke kun fokuserer på søkerens eventuelle mangel på barnerelatert utdanning og tidligere erfaringer med barn, men også vektlegger søkerens evner for omsorg og empati, og er i stand til å kunne reflektere over hva et barn vil kunne ha behov for.

InorAdopt støtter bekymringen til utvalget over at barn blir annonsert åpent via nett eller medlemsblad. NOU 15.4.2. Enkelte samarbeidsland tillater heller ikke en slik praksis. InorAdopt ønsker derfor at det jobbes med andre løsninger på hvordan man kan finne foreldre til disse barna.

12. Avslutning

InorAdopt takker for denne muligheten til å fremme sine synspunkter og betraktninger. Vi ser frem til oppfølgingen av utredningen, og håper at arbeidet med å fremme ”barneperspektivet” lykkes.

Vennlig hilsen

InorAdopt

Mette Bergman
Styreleder

Hanne Olsen
Daglig leder